

VÆKST

2019 – uge 10

Afgørende vurderinger står for døren i vinterraps – vækstregulering og lys bladplet

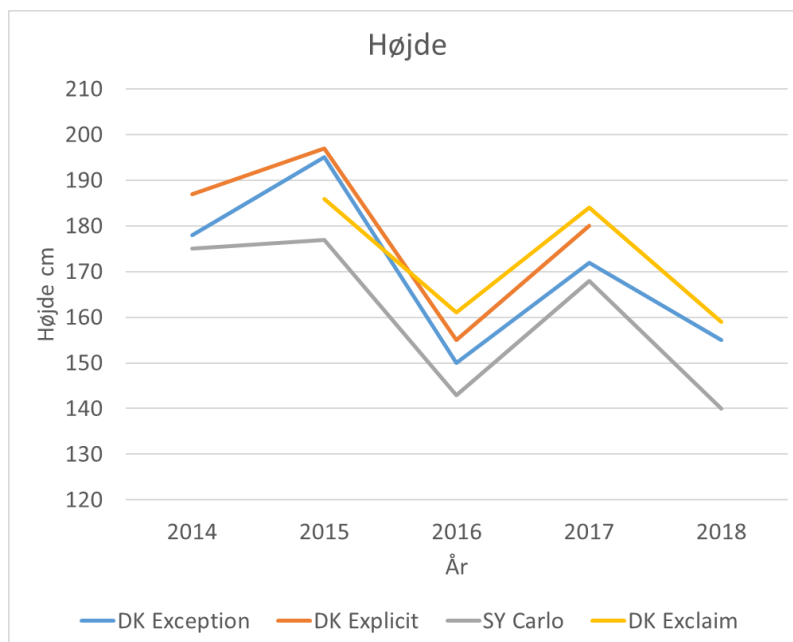
Kraftige vinterrapsmarker pryder landskabet landet over, og potentialet for høje udbytter er skabt. Men for at potentialet kan ende ud i mange store frø i tanken med højt olieindhold, skal rapsen følges til dørs i hele sæsonen. Beslutningen om behovet for vækstregulering står snart for døren (ved god vækst og hovedskuddet har strukket sig 15-20 cm), og markerne skal fra nu af tjekkes løbende for eventuelle begyndende angreb af lys bladplet.

Vurdering af behovet for vækstregulering

Det milde vejr i efteråret og vinteren betyder, at de fleste vinterrapsmarker nu er ensartede og kraftige, men følgende parametre er samtidig vigtige at tage i betragtning, når evt. forebyggelse af lejesæd med vækstregulering skal besluttes her tidligt forår:

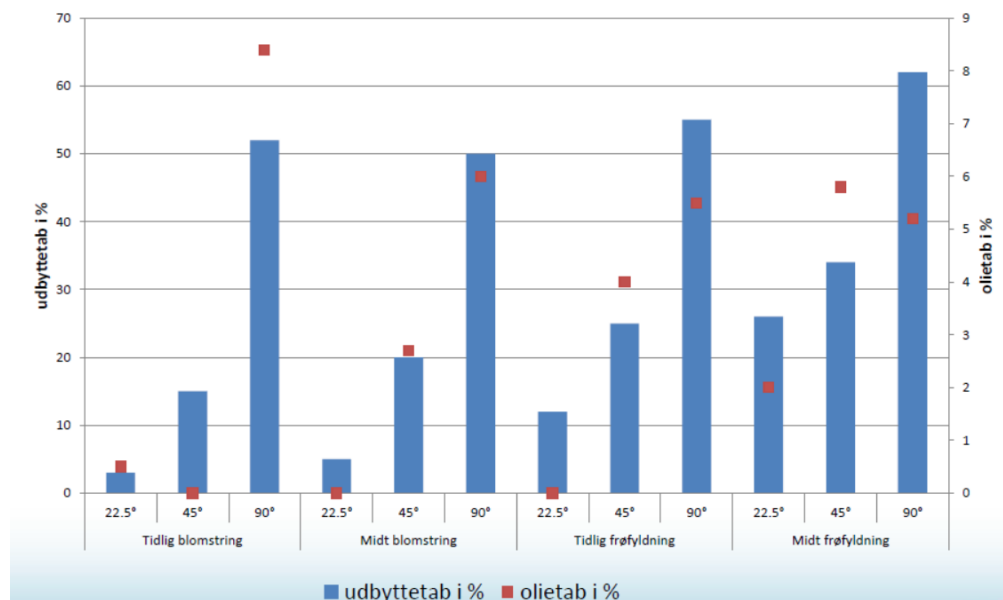
- Plantetal ift. såtidspunkt/vækststart i efteråret – jo højere plantetal (>30-35 pl./m²) og jo tidligere ensartet "vækststart" (tidligere end ca. 20. august) i efteråret, jo større risiko for lejesæd
- Kvælstoftilførsel efterår og ved tidlig vækststart forår – jo mere kvælstof i efteråret (>50 kg N/ha), og jo mere kvælstof tilført tidligt forår (>50 kg N/ha), jo større risiko for lejesæd
- Vækstregulering er ingen garanti for, at lejesæd undgås, men en hjælpende foranstaltning. Et anbefalet plantetal på maks. 35 pl./m² i hybrider, og samtidig en "rolig" opstart med kvælstof såvel efterår som tidligt forår er samtidig afgørende parametre i forebyggelse af lejesæd

Der er en vis forskel i den genetiske potentielle højde i de dyrkede sorter, men det er svært entydigt at afgøre betydningen af dette ift. risikoen for lejesæd. Det er vigtigere at have forskellen mellem år (og lokaliteter) for øje ift. vækstvilkår og rapsens kondition. I figur 1 til højre ses hybridsorter i landsforsøg i årene 2014-2018, som viser, at der er ca. 10-15 cm's højdeforskel mellem sorterne, men helt op mod 40-50 cm's forskel i højden mellem årene uanset sort. Som det ses, er alle sorter markant højere i 2014 og især i 2015 end i de efterfølgende år. Nærværende sæson minder indtil videre meget om disse år, hvorfor der er risiko for høje raps og dermed lejesæd.

Figur 1. Årsvariation i rapsorters højde som følge af forskellige vækstvilkår.

Figur 2 viser en opgørelse fra ADAS (Agricultural Development and Advisory Service), som viser, at lejesæd i vinterraps desværre kan betyde et udbyttetab på op mod 20-40%.

Figur 2. Opgørelse over lejesæds betydning for udbytte og olieindhold afhængig af tidspunkt for begyndende lejesæd og graden af lejesæd. Kilde: ADAS (Agricultural Development and Advisory Service).

Samtidig med, at beslutningen om forebyggelse af lejesæd med vækstregulering skal tages, er det vigtigt at tjekke rapsen for evt. angreb af lys bladplet, da det er afgørende for optimalt middelvalg, -sammensætning og dosering.

Tjek løbende for eventuelle angreb af lys bladplet fra begyndende strækning

De første meldinger om angreb af lys bladplet i vinterraps er indløbet. Fugtige (evt. bare bladfugt?) og milde vintre og samtidig tidlig såning fremmer angreb. Ved bekæmpelse af meget svage angreb opnås 80-90% bekæmpelse, mens der kun opnås 40% bekæmpelse ved mere udbredte angreb. Bekæmpelse anbefales således ved 5% angrebne planter i de tidlige vækststadier, mens bekæmpelsestærsklen i senere stadier er højere, uden der kan angives en nøjagtig værdi. I England har man fundet, at ved 10% angrebne planter i foråret vil udbyttetabet være 3,3% eller ca. 1,5 hkg/ha ved et udbyttensiveau på 45 hkg/ha. På side 3 ses billeder af tidlige angreb af lys bladplet. Det mest karakteristiske ved lys bladplet er de mange små hvide "totter" (sporehobe) omkring pletterne. Læg evt. nogle blade i en plastpose ved stuetemperatur i 2-4 dage for at få sporerne frem ved mistanke om evt. angreb.

Phoma (rodhalsråd)

I flere marker kan der også findes phoma (rodhalsråd) i større eller mindre grad, som fremmes af de samme vejrforhold som lys bladplet. Symptomer på phoma er hvide bladpletter med sorte frugtlegemer i midten. Normalt har bladangreb ikke udbyttmæssig betydning, men angrebet kan brede sig fra bladene via bladnerverne til rodhals/stængel, og især tynde stængler kan være i risiko for nødmodning og væltning sidenhen. Folicur Xpert og Prosaro har effekt mod phoma, men sygdommen kan sjældent bekæmpes effektivt om foråret.

Billede 1 og 2. Angreb af lys bladplet. De hvide sporehobe er tydelige på billede 1 (til venstre). Billede 2 (til højre) viser, at bladet ofte drejer ved angreb af lys bladplet.

Anbefalede strategier ved evt. vækstregulering og/eller lys bladplet

Tabel 1. Anbefalede strategier for dosering og middelvalg og -sammensætning ved evt. vækstregulering (hovedskuddet ca. 15-20 cm) og/eller lys bladplet ved begyndende strækning.

Rapsens kondition primo-medio marts	Middelvalg og dosering (l/ha)*	Bemærkninger
Meget kraftige marker og/eller høj tidlig N-tildeling og ingen lys bladplet	0,6-0,7 l Caryx	Caryx må anvendes både efterår og forår med op til 2 x 0,7 l/ha. Ved forårsbehandling alene må der anvendes op til 1,4 l/ha.
Middel – kraftige marker og/eller høj tidlig N-tildeling og ingen lys bladplet	0,5 l Caryx	
Meget kraftige marker og/eller høj N-tildeling og samtidig lys bladplet	0,4 l Caryx + 0,4 l Prosaro <i>eller</i> 0,3 l Caryx + 0,5 l Folicur Xpert	Prosaro hhv. Folicur Xpert fra st. 31 (begyndende strækning, 10% af maks. stængellængde nået). Prosaro kun hvis der samtidig er andre svampesygdomme i marken. Maks. 0,32 l/ha Folicur Xpert, hvis også anvendt i efteråret
Kraftige marker og/eller høj N-tildeling og samtidig lys bladplet	0,3 l Caryx + 0,4 l Prosaro <i>eller</i> 0,2 l Caryx + 0,5 l Folicur Xpert	
Svage – middel marker og samtidig lys bladplet	0,4-0,5 l Prosaro <i>eller</i> 0,4-0,5 l Folicur Xpert	
Svage marker og ingen lys bladplet pt.	Afvent og hold øje med evt. begyndende svampeangreb	

* Hvis tebuconazol er brugt i efteråret, må der bruges 175 g tebuconazol i alt i hele sæsonen. Hvis tebuconazol kun bruges forår, må der bruges 250 g tebuconazol i alt i hele sæsonen. Folicur Xpert (160 g tebuconazol/l) tæller hårdere i triazolregnskabet end Prosaro (125 g tebuconazol/l).

0,5-0,6 l/ha Orius (200 g tebuconazol/l) kunne også være et udmærket valg, men er først godkendt fra rapsens st. 60 (begyndende blomstring), og må kun anvendes i foråret, hvis midlet ikke er anvendt i efteråret. 0,5-0,6 l/ha Juventus (0 tebuconazol/l) har også en udmærket effekt overfor lys bladplet, men er først godkendt fra rapsens st. 65 (blomstring). Juventus indgår med 1/3 g aktivstof/l i Caryx.

Som anbefalingerne i tabel 1 indikerer, vurderes Caryx at være det stærkeste middel målrettet vækstregulering. Hvis der er et samtidigt behov for vækstregulering og bekæmpelse af lys bladplet/andre svampesygdomme, bør Caryx reduceres i dosis og tilsættes Prosaro eller Folicur Xpert, som begge har en sideeffekt på vækstregulering. Vinterrapsen skal være i god vækst ved vækstregulering. Hvis det vurderes, at man er inde i en stabil vækstperiode, gør det ikke noget, at der er lettere nattefrost.